

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko nosaka iedzīvotāju veselības aizsardzības prasības attiecībā uz radioaktīvām vielām dzeramajā ūdenī”

COM(2011) 385 galīgā redakcija – 2011/0170 (NLE)
(2012/C 24/27)

Ziņotājs: **Josef ZBOŘIL kgs**

Komisija saskaņā ar Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līguma 31. un 32. pantu 2011. gada 27. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko nosaka iedzīvotāju veselības aizsardzības prasības attiecībā uz radioaktīvām vielām dzeramajā ūdenī”

COM(2011) 385 galīgā redakcija – 2011/0170 (NLE).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 6. oktobrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 475. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 26. un 27. oktobrī (27. oktobra sēdē), ar 105 balsīm par, 2 balsīm pret un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Secinājumi

1.1.1 Komiteja atzinīgi vērtē šo priekšlikumu, kurā ir noteikti drošības pamatstandarti, lai iedzīvotāju veselību aizsargātu pret apdraudējumu, ko rada jonizējošais starojums no dzeramajā ūdenī nonākušām radioaktīvām vielām.

1.1.2 Priekšlikuma izstrādes juridiskais pamats ir *Euratom* līguma 3. pants, un EESK šo izvēli atbalsta, jo tādējādi ir nodrošināta pieejas atbilstība minētajā līgumā noteiktajām vides uzraudzības prasībām un pamata normām aizsardzības pret radiāciju jomā.

1.1.3 Priekšlikumā ir noteikti kvalitātes standarti un uzraudzības prasības, ko piemēro parastos apstākļos. Ārkārtas situācijas, kuru cēlonis ir radiācija, un gadījumus, kad šo situāciju rezultātā dzeramajā ūdenī nonāk piesārņojums no cilvēka izveidotiem radiācijas avotiem, regulē īpaši noteikumi, kas piemērojami šādās situācijās ⁽¹⁾.

1.1.4 Komiteja pieņem zināšanai, ka Komisijas 2001. gada 20. decembra lēmumā 2001/928/*Euratom* par sabiedrības aizsardzību pret dzeramā ūdens krājumos nonākušā radona radīto ekspozīcijas dozu ⁽²⁾ ir aplūkots jautājums par dzeramā ūdens krājumu radioloģisko kvalitāti attiecībā uz radonu un radona sabrukšanas produktiem ar ilgu pussabrukšanas periodu.

1.2 Ieteikumi

1.2.1 Komiteja atbalsta viedokli, ka radons un radona sabrukšanas produkti būtu jāiekļauj ierosinātās direktīvas piemērošanas jomā, neraugoties uz spēkā esošo lēmumu 2001/928/*Euratom*.

⁽¹⁾ Padomes regula (EURATOM) 3954/87.

⁽²⁾ Komisijas 2001. gada 20. decembra lēmums par sabiedrības aizsardzību pret dzeramā ūdens krājumos nonākušā radona radīto ekspozīcijas dozu (2001/928/*Euratom*).

1.2.2 EESK tomēr iesaka kopējās indikatīvās dozas (KID) definīcijā iekļaut radionuklīdus ar ilgu pussabrukšanas periodu: poloniju (Po-210) un svinu (Pb-210).

1.2.3 EESK atzīmē, ka ierosinātajā direktīvā (III pielikumā “Paraugu ņemšanas un analīzes metodes”, 3. lpp.) ir ņemts vērā urāna ķīmiskais toksiskums. Komiteja turklāt iesaka Padomes Direktīvā 98/83/EK par dzeramā ūdens kvalitāti iekļaut noteikumu par dzeramā ūdens ieguvei paredzētā gruntsūdens toksikoloģisko pārbaudi ekspozīcijas vietās, kur palielinātā daudzumā sastopamas urāna vielas.

1.2.4 EESK norāda, ka direktīvas priekšlikuma I pielikumā aprakstītās tritija parametru vērtības ir simts reižu zemākas par Pasaules veselības organizācijas izdotajās vadlīnijās par dzeramā ūdens kvalitāti (Ženēva, 3. izdevums, 2008. gads) minētajām vērtībām. Lai gan pārāk zemās tritija parametru vērtības šobrīd nerada nepamatus ierobežojumus un var būt noderīgas kā citu problēmu indikators, tās ir jāpārskata, ņemot vērā nākotnes tehnoloģijas.

1.2.5 Komiteja atzinīgi vērtē apjomīgo darbu, ko paveikušas visas šā priekšlikuma izstrādē iesaistītās struktūras, un iesaka šo priekšlikumu pēc iespējas ātrāk pieņemt.

2. Vispārīga informācija

2.1 Ūdens resursi ir viena no jomām, kas Kopienas vides tiesību aktos ir reglamentētas visdaudzpusīgāk. Tikai neliels skaits dzeramā ūdens sistēmu atrodas apgabalos, kuros izvietoti cilvēka izveidoti iespējamā radioaktīvā piesārņojuma avoti, proti, iekārtas, kurās izmanto, ražo vai apglabā radioaktīvas vielas.

2.2 Ūdens sistēmas, kas ir neaizsargātas pret šāda veida piesārņojumu, ir cieši jāuzrauga, lai nodrošinātu tajās esošā dzeramā ūdens nekaitīgumu. Tomēr Eiropā ir daudz reģionu, kuros problēmas rada dabiskas izcelsmes radioaktīvu vielu klātbūtne.

2.3 ES līmeņa tehniskās prasības, kas regulē sabiedrības veselības aizsardzību pret radioaktīvām vielām dzeramajā ūdenī, ir izstrādātas vairāk nekā pirms pieciem gadiem. Izrādes procesā notika apspriešanās ar ekspertu grupu, kas izveidota saskaņā ar *Euratom* līguma 31. panta noteikumiem, ar komiteju, kas izveidota saskaņā ar Dzeramā ūdens direktīvu, kā arī ar dalībvalstu pārstāvju komiteju, kas izveidota saskaņā ar *Euratom* līguma 35. un 36. pantu. Līdz šīm prasības par tritija un kopējās indikatīvās dozas uzraudzību saskaņā ar Padomes Direktīvu 98/83/EK par dzeramā ūdens kvalitāti nav īstenotas, jo vēl nav pieņemti II pielikuma (uzraudzība) un III pielikuma (parametru analīzes tehniskie noteikumi) grozījumi.

2.4 Lai saglabātu Kopienas regulējuma aizsardzības pret radiāciju jomā vienotību, saskaņotību un pilnīgumu, ir lietderīgi iekļaut prasības par radioaktivitātes līmeņa uzraudzību īpašos tiesību aktos, kuru pamatā ir *Euratom* līgums.

2.5 Tāpēc Komisija, pamatojoties uz *Euratom* līguma 31. pantu, ir sagatavojusi priekšlikumu direktīvai, ar ko nosaka iedzīvotāju veselības aizsardzības prasības attiecībā uz radioaktīvām vielām dzeramajā ūdenī.

2.6 Pēc ierosinātās direktīvas pieņemšanas tās noteikumi saskaņā ar *Euratom* līgumu aizstās Direktīvas 98/83/EK noteikumus par radioaktīvo vielu radīto dzeramā ūdens piesārņojumu.

2.7 Būtiskākie direktīvas priekšlikumā iekļautie principi ir šādi.

2.7.1 Juridiskais pamats: direktīvas noteikumi attiecas uz sabiedrības veselības aizsardzības pamatstandartiem. Tādēļ juridiskais pamats ir Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgums un jo īpaši tā 31. un 32. pants.

2.7.2 Subsidiaritātes princips: tā kā saskaņā ar *Euratom* līguma II sadaļas 3. nodaļu Kopienai šajā jomā ir ekskluzīvas likumdošanas pilnvaras, uz priekšlikumu subsidiaritātes princips neattiecas.

2.7.3 Proporcionalitātes princips: priekšlikums atbilst proporcionalitātes principam, jo tajā ir noteikti minimāli saskaņoti standarti tritija un kopējās indikatīvās dozas uzraudzības jomā, turklāt Direktīvas 98/83/EK prasības attiecībā uz radioaktivitāti ir pielāgotas jaunākajiem zinātnes un tehnikas sasniegumiem.

2.7.4 Instrumentu izvēle:

— Kopiena ir atbildīga par vienotu noteikumu izstrādi aizsardzības pret radiāciju jomā, savukārt dalībvalstu ziņā ir šo noteikumu transponēšana savos tiesību aktos un to īstenošana;

— tāpēc direktīva ir vispiemērotākais instruments, lai izveidotu vienotu pieeju saskaņotu radioaktivitātes standartu noteikšanā un dzeramā ūdens kvalitātes uzraudzībā.

3. Piezīmes

3.1 Komiteja atzinīgi vērtē šo mērķtiecīgo un saskaņoto priekšlikumu, kurā ir skaidri un precīzi noteikti drošības pamatstandarti iedzīvotāju veselības aizsardzībai pret apdraudējumu, ko rada jonizējošais starojums no dzeramajā ūdenī nonākušām radioaktīvām vielām. Tas dod iespēju nodrošināt izplatīšanas sistēmās esošā ūdens atbilstību aizsardzības pret radiāciju standartiem.

3.2 Priekšlikuma izstrādes juridiskais pamats ir *Euratom* līguma 3. pants, un EESK šo izvēli atbalsta, jo tādējādi ir nodrošināta pieejas atbilstība šajā līgumā noteiktajām vides uzraudzības prasībām un pamata normām aizsardzības pret radiāciju jomā.

3.3 Izstrādājot priekšlikumu, notika plašas konsultācijas ar ekspertiem aizsardzības pret radiāciju jautājumā. Priekšlikumā ir noteikti kvalitātes standarti un uzraudzības prasības, ko piemēro parastos apstākļos. Ārkārtas situācijas, kuru cēlonis ir radiācija un kuru rezultātā dzeramajā ūdenī ("šķidrajos pārtikas produktos") nonāk piesārņojums no cilvēka izveidotiem radiācijas avotiem, regulē īpaši noteikumi, kas piemērojami šādās situācijās⁽³⁾.

3.4 Komiteja pieņem zināšanai, ka Komisijas 2001. gada 20. decembra lēmumā 2001/928/*Euratom* par sabiedrības aizsardzību pret dzeramā ūdens krājumos nonākušā radona radīto ekspozīcijas dozu ir aplūkots jautājums par dzeramā ūdens krājumu radioloģisko kvalitāti attiecībā uz radonu un radona sabrukšanas produktiem ar ilgu pussabrukšanas periodu.

3.5 Komiteja atzīmē, ka ekspozīcija, ko rada radona gāze, kas nonākusi dzeramā ūdens krājumos, galvenokārt ir saistīta ar iekšējās nonākušās gāzes ieelpošanu un daudz mazāk — ar ūdens dzeršanu.

3.6 Vienlaikus EESK uzskata, ka tādi radionuklīdi ar ilgu pussabrukšanas periodu kā polonijs (Po-210) un svins (Pb-210) būtu jāiekļauj kopējās indikatīvās dozas (KID) definīcijā.

⁽³⁾ Padomes regula (EURATOM) 3954/87.

3.7 EESK secina, ka ierosinātajā direktīvā (III pielikumā "Paraugu ņemšanas un analīzes metodes", 3. lpp.) ir ņemts vērā urāna ķīmiskais toksiskums. Komiteja uzskata, ka jāveic dzeramā ūdens ieguvei paredzētā gruntsūdens toksikoloģiskā pārbaude ekspozīcijas vietās, kur ģeoloģiskajos slāņos palielinātā daudzumā sastopamas urāna vielas. Tāpēc Padomes Direktīvā 98/83/EK par dzeramā ūdens kvalitāti jāiekļauj īpašs noteikums, ņemot vērā provizorisko pieļaujamo urāna robežvērtību 30 µg/l, kas noteikta Pasaules veselības organizācijas vadlīnijās par dzeramā ūdens kvalitāti ⁽⁴⁾.

3.8 EESK norāda, ka direktīvas priekšlikuma I pielikumā aprakstītās tritija parametru vērtības ir simts reižu zemākas par Pasaules veselības organizācijas izdotajās vadlīnijās par

dzeramā ūdens kvalitāti (Ženēva, 3. izdevums, 2008. gads) minētajām vērtībām. Lai gan pārāk zemās tritija parametru vērtības šobrīd nerada nepamatotus ierobežojumus un var būt noderīgas kā citu problēmu indicators, tās ir jāpārskata, ņemot vērā nākotnes tehnoloģijas.

3.9 EESK norāda: direktīvas priekšlikuma II pielikuma ("Radioaktīvo vielu monitorings") 2. piezīmē Komisija paredz, ka, dalībvalstis, nosakot monitoringa revīzijas biežumu dzera-majam ūdenim, kuru piegādā no sadales tīkla, "var izmantot iedzīvotāju skaitu ūdens apgādes zonā, nevis ūdens apjomu". Tomēr šādi netiek ņemti vērā tie gadījumi, kad no sadales tīkla nākušais ūdens tiek pildīts pudelēs pārdošanai.

Briselē, 2011. gada 27. oktobrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ Pasaules veselības organizācijas vadlīnijas par dzeramā ūdens kvalitāti, ceturtais izdevums, 2011. gads, 12. sadaļa "Ķīmiskie dati".